

SETKÁNÍ S KNIHOU

Do vesmíru!

Jakub Čermák

Metodiku zpracovala:

Mgr. Martina Benedikovičová, ZŠ Fryčovice

Konzultace:

Mgr. Petra Strnadlová, ZŠ Fryčovice

Věková kategorie:

4. – 6. ročník

Zaměření (cíl, obsah) lekce:

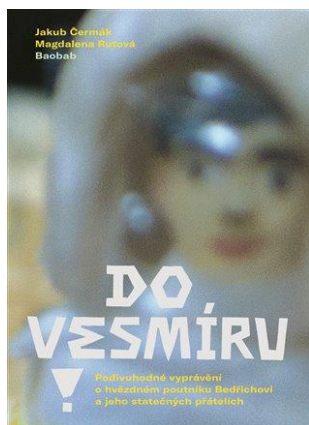
brainstorming, myšlenková mapa, rozbor poezie,
volné psaní

Vyučovací předměty:

český jazyk, výtvarná výchova, pracovní činnosti,
fyzika

Bibliografie:

ČERMÁK, Jakub. *Do vesmíru!/: podivuhodné vyprávění
o hvězdném poutníku Bedřichovi a jeho statečných
přátelích*. Ilustroval Magdalena RUTOVÁ. Praha:
Baobab, 2017. ISBN 9788075150639.

Stručný obsah

V knize Do vesmíru! se udatný kluk Bedřich, jeho poddůstojník Medvídek a přítel Robot vydají vstříc velkému dobrodružství. Společně uniknou nástrahám vesmírné bouře i černé díry, naleznou přitele, vydají se na záchrannou misi k osvobození půvabné princezny Jehly a statečně bojují s pirátem kosmických dálav princem Špendlíkem.

Putování vesmírem v osmdesáti čtyřverších sepsal básník, režisér a písničkář Jakub Čermák a obrazový záznam pořídila Magdalena Rutová. Zábavné uchopení knihy vychází z poetiky

nalezených a převyprávěných objektů a vyznačuje se záhumčivými momenty i nespoutaným humorem.

zdroj: <https://www.databazeknih.cz/knihy/do-vesmiru-362770>

O autorovi

Jakub Čermák, umělec narozený 6. 6. 1986 v České Lípě, vyrůstal a studoval v Teplicích. Po absolvování teplického gymnázia odjel na roční studijní pobyt do Francie, kde studoval obor musicologie. Poté se přestěhoval do Brna, aby zde zahájil Sdružená uměnovědná studia na Masarykově univerzitě a studia v Ateliéru videa na Fakultě výtvarných umění VUT.

Jakub Čermák svou první sbírku poezie - "Resumé sedmnáct" - vydal ještě v době, kdy nebyl plnoletým. Sám za svou opravdovou prvotinu považuje ale až sbírku "Padavčata", vydanou v roce 2006.

Dosud vydal pět básnických sbírek a pod jménem Cermaque devět autorských hudebních alb. Jeho básně vyšly i ve sbornících Rapporti di errore (Mimesis, Milano 2010) a Nejlepší české básně 2011 (Host, Brno 2011).

zdroj: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/jakub-cermak-24146>

Předpokládaná délka práce s knihou – 3 vyučovací hodiny

EVOKACE

Žákům pustíme relaxační hudbu (1 – 2 min.) pro navození atmosféry (např. https://www.youtube.com/watch?v=tWptAZOy_uY). Žáci si mohou položit hlavu na lavici nebo si udělat jiným způsobem pohodlí na nějakém vhodném místě ve třídě. Po poslechu ukázky se s žáky pobavíme o usínání. Co se děje, když usínají? Co si představují? Na co myslí? Stává se jim, že nemohou usnout? Co v takovém případě dělají?

Můžeme použít metodu brainstormingu (metoda, při které se zapojuje skupinová kreativita a jsou generovány všechny nápady na dané téma) na téma **USÍNÁNÍ**, nebo může každý žák samostatně vytvořit myšlenkovou mapu na téma **USÍNÁNÍ**.

UVĚDOMĚNÍ

Přečteme žákům první část balady, báseň jim promítneme nejlépe pomocí dataprojektoru, aby text mohli sledovat.

**Ze tmy nebe v noci kdosi
vysypává zrnka máku,
aby ráno měli kosi
k snídani co do zobáků.**

**Skrze myriády dírek
hvězdy na svět z výšky hledí –
jak myš ementálským sýrem,
jako rytíř úzkým hledím.**

**Nebe je pak děrované
jak po bále, kde princ Špendlík
tančil s krásnou Jehlou tanec
v sametových černých pentlích.**

**Na co hvězdy z výšky hledí,
to bys, příteli, chtěl znát?
No přece na neposedy,
co nemůžou v noci spát!**

Společně s žáky rozebereme jednotlivé sloky, verše a slova, kterým by žáci nemuseli rozumět (např. *myriády*). Pobavíme se s žáky o stavbě básně: Kolik má ukázka slok? Kolik veršů? Jaký je použit rým? Najděte a vysvětlete přirovnání. Najděte oslovení. Žáků se zeptáme, proč jsme se na začátku hodiny bavili o usínání? Měli by upozornit na poslední sloku.

Čteme dál:

**Jeden z nich, kluk jménem Bedřich,
byl všech neposedů král,
celé noci hleděl do knih,
tiše si v nich listoval.**

**Často slyšel mámu s tátou,
jak se za zdí hádají –
o to víc pak se zaťatou
pěstí kutal potají.**

**V den, kdy slavil sedm let,
z kaštanu a šesti špejlí
postavil si pod postelí**

.....

Poslední verš je záměrně vynechán. Pokud je to možné, žákům dáme kaštany a špejle (každý žák dostane jeden kaštan a šest špejlí). Jejich úkolem je zkusit vymyslet a vytvořit, co Bedřich vyrobil pod postelí. V případě, že kaštany a špejle nemáme, žáci mohou své návrhy kreslit.

Poté, co si nápady prohlédneme, sdělíme žákům, jak se kniha, se kterou pracujeme, jmenuje – Do vesmíru!: Podivuhodné vyprávění o hvězdném poutníku Bedřichovi a jeho statečných přátelích. Žáci mohou své návrhy pozměnit, název knihy by jim mohl pomoci. Poté žákům představíme autora a ukážeme jim přebal knihy.

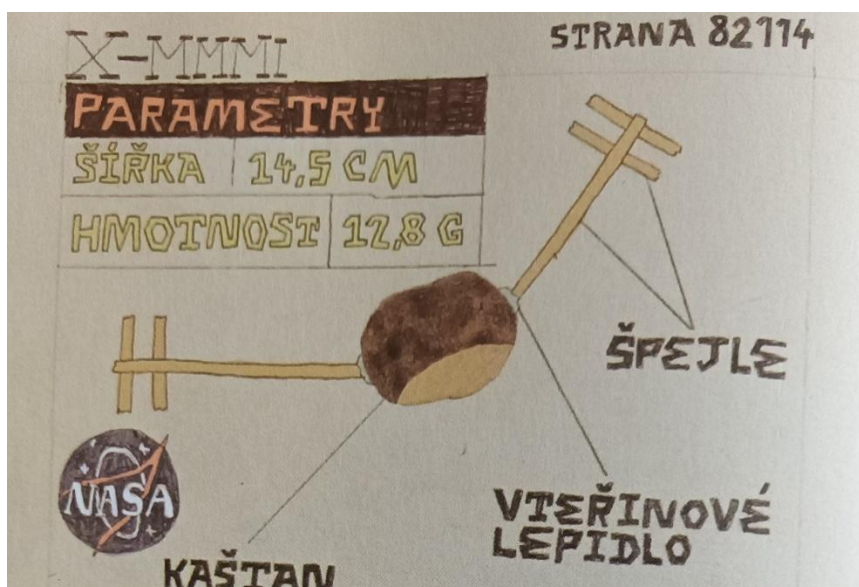
Přečteme žákům část textu s vynechaným posledním veršem (můžeme se vrátit k návrhům žáků, zda byl někdo blízko) a následující sloku:

**V den, kdy slavil sedm let,
z kaštanu a šesti špejlí
postavil si pod postelí
tajně vlastní hvězdolet.**

**K pyžámku si připnul kšandy,
sbalil přilbu na kolo
a rádio, ať mu radí
jak při misi Apollo.**

Zeptáme se žáků, jak rozumí slovu *hvězdolet*. Co si pod tímto pojmem představují? Jak by mohl vypadat takový hvězdolet vyrobený z kaštanu a šesti špejlí. Jestli ví, co to je mise Apollo.

Žákům ukážeme obrázek z knihy, na kterém je vyobrazený hvězdolet z kaštanu.

Žákům rozdáme pracovní list, jejich úkolem je samostatně napsat, na co by Bedřich mohl použít ve vesmíru věci, které má v batohu. Po vzájemném sdílení, například ve dvojicích, žáci napíší, co by si s sebou vzali oni do vesmíru.

Přečteme žákům další část básně:

**Rozhlédl se po plyšácích,
čelo se mu kaboní.
„Kterýpak z nich,“ dumá Bedřich,
„bude první důstojník?**

**Klokánek má hbitá lýtka,
Dinosaur je moudrý kmet...“
Rozhodl se pro medvídka –
umí nejlíp vyprávět!**

Dáme žákům prostor, aby řekli, jaké mají doma oni plyšáky (u starších žáků – Jaké měli plyšové hračky, když byli menší?). Dále je pobídneme, aby oni vybrali, který plyšák by byl nejlepším prvním důstojníkem a proč, jejich návrhy můžeme zapisovat na tabuli.

Upozorníme žáky, že část textu vynecháme a zaměříme se na část, kterou budou mít žáci na pracovním listu, samostatně si ji přečtou.

**Vesmír, starý černokněžník,
nosí dlouhé černé šaty,
v jejichž záhybech se ztratí
i zkušený hvězdoběžník.**

**Smutně sedí v koutku lodi,
slzy suší do límce,
náhle neví, kam se podít,
chtěl by zpátky k mamince.**

**Z černých děr jak z dračích slují
vylézají černé stíny,
černou nocí k lodi plují,
Bůh se schoval pod peřiny.**

**Byla by to pěkná brynda,
kdyby neměl důstojníka,
medvídek však z kapsy vyndá
žvýkačku a – dlouze žvýká...**

**Hvězdolet se řítí prázdnem
jako starý škuner bouří,
noc už téměř střídá stráž s dnem,
Bedřich oka nezamhouřil.**

Po přečtení žáci odpoví na otázky pod textem. Žáci pracují samostatně, pokud je pro ně text příliš obtížný, mohou pracovat ve dvojicích:

- Proč autor přirovnává vesmír k starému černokněžníkovi? Vysvětli toto přirovnání.
- Zkus najít na internetu, co to je *škuner*.
- Podle třetí sloky urči, kdy se tato část básně odehrává.
- Nahrad' slovo *brynda* synonymem.
- Popiš, jak se cítí Bedřich.
- Z kolika slok a kolika veršů se ukázka skládá?
- Najdi přirovnání.
- Jaký rým je v básni použit?
- Vymysli, jak by báseň mohla pokračovat, zkus dodržet styl autora.

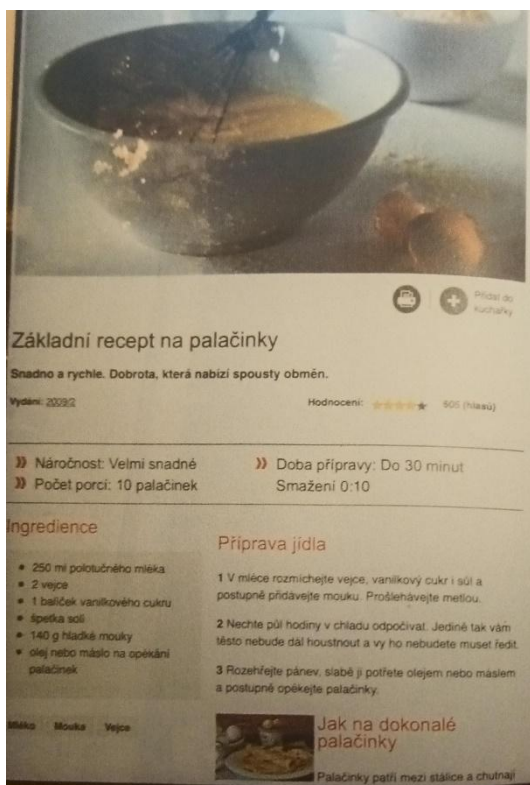
REFLEXE

Po přečtení celé knihy *Do vesmíru!* máme několik variant ukončení práce:

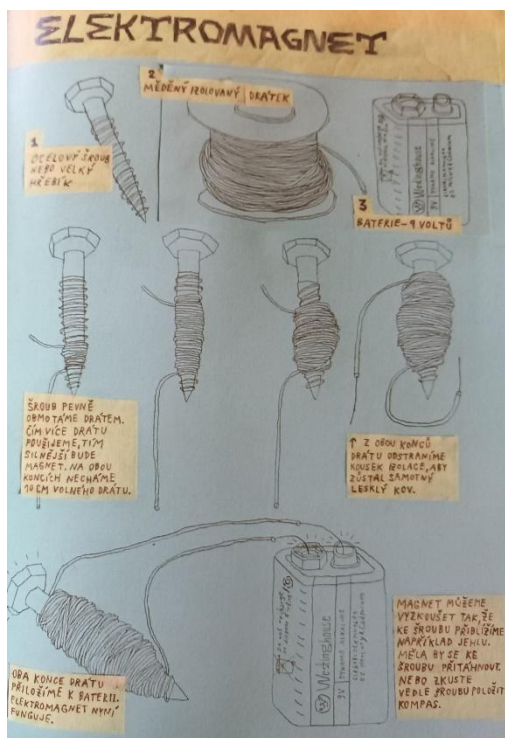
- a) Po přečtení celé básně žákům zadáme úkol – přepsat celou báseň do prózy, např. ve 3. osobě jednotného čísla, přítomného času.
- b) S žáky při čtení básně společně diskutujeme o fotografiích, které jsou vždy k dané části básně pořízené, můžeme si promluvit o ekologii. Jakým způsobem se dají staré hračky použít? Žáci mohou zkusit vytvořit podobné fotografie, popř. i příběh, ze svých hraček, které mají doma.
- c) Po přečtení celé básně, rozdělíme žáky do skupin, každá skupina dostane jednu z postav, která v příběhu vystupovala, a vytvoří vizitku dané postavy.
- d) Žákům vysvětlíme metodu volného psaní (Brainstormingová metoda, při které žáci během předem určeného času, např. 3 minuty, píší celými větami vše, co jim běží hlavou, v textu se nevrací, neopravují chyby a po danou dobu pořád píší.). Jejich úkolem bude napsat pomocí metody volného psaní vše, co je napadá k básni *Do vesmíru!*
- e) Žáci se během následujících dní (např. od pondělí do pátku) zaměří na své usínání. Vytvoří si deníček, ve kterém budou před spaním zaznamenávat své úspěchy, co se jim během dne povedlo, za co by sami sebe chtěli pochválit. Poté můžeme s žáky rozebrat jejich deníčky a také, jak se jim usínalo v tyto dny.

- f) Ve vyučovacím předmětu pracovní činnosti můžeme společně s žáky zkusit připravit palačinky podle receptu, který se objevil v knize.

- g) V předmětu pracovní činnosti (popř. ve vyšších ročnících ve fyzice) s žáky rozebereme postup výroby elektromagnetu. Můžeme zkusit vyrobit tento elektromagnet podle návodu z knihy.

Pracovní list pro žáky

1. Napiš, k čemu by mohl Bedřich použít ve vesmíru věci, které má v batohu:

KARTÁČEK:.....

RÁDIO:.....

DENÍK: .....

BUBLIFUK: .....

PROPISKA: .....

TUŽKA: .....

ŠPEJLE NÁHRADNÍ: .....

PENÍZE: .....

ČISTÍTKO DO UŠÍ: .....

TEPLÉ PONOŽKY: .....

2. Co by sis vzal ty s sebou do vesmíru?

.....

.....

.....

.....

3. Přečti si následující část textu:

Vesmír, starý černokněžník,
nosí dlouhé černé šaty,
v jejichž záhybech se ztratí
i zkušený hvězdoběžník.

Z černých děr jak z dračích slují
vylézají černé stíny,
černou nocí k lodi plují,
Bůh se schoval pod peřiny.

Hvězdolet se řítí prázdňem
jako starý škuner bouří,
noc už téměř střídá stráž s dnem,
Bedřich oka nezamhouřil.

Smutně sedí v koutku lodi,
slzy suší do límce,
náhle neví, kam se podít,
chtěl by zpátky k mamince.

Byla by to pěkná brynda,
kdyby neměl důstojníka,
medvídek však z kapsy vyndá
žvýkačku a – dlouze žvýká...

4. Odpověz na následující otázky:

- Proč autor přirovnává vesmír k starému černokněžníkovi? Vysvětli toto přirovnání.
- Zkus najít na internetu, co to je *škuner*.
- Podle třetí sloky urči, kdy se tato část básně odehrává.
- Nahrad' slovo *brynda* synonymem.
- Popiš, jak se cítí Bedřich.
- Z kolika slok a kolika veršů se ukázka skládá?
- Najdi přirovnání.
- Jaký rým je v básni použit?
- Vymysli, jak by báseň mohla pokračovat, zkus dodržet styl autora.

Tento materiál vznikl v rámci projektu Místní akční plán Frýdek-Místek IV a je veřejně dostupný pod otevřenou licencí Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0), která umožňuje jeho volné šíření a úpravy za podmínky uvedení autora a zachování stejné licence.